

Zinātnes Vēstnesis

Nr. 7 (21) 1991. GADA JŪLIJS

SPECIĀLIZLAIDUMS VLZ kongresam

Cena 30 kapeikas

Sveicam Vispasaules latviešu zinātnu kongresa dalībniekus!

Izcils notikums

Vispasaules latviešu zinātnu kongresu var uzskot par svarīgāko visu laiku notikumu lidzīnējā Latvijas zinātnu vēsturē. Tas pulcē kopā ap tūkstoši dažādu specjalitātu zinātnieku no visiem kontinentiem.

Starptautiskie zinātnieki pasākumi Rīgā, protams, nav nekāds ipāss retums. Daudzu latviešu zinātnieku vārdi ir pazistami plašajā zinātnes pasaule.

Kontakti starp dažādu valstu zinātniekiem ir absolūti nepieciešams priekšnosacījums sekmīgai domas attīstībai jebkurā sfērā. Bēdīgais faktiks, ka Latvija joprojām nav ie-

klāvusies attīstīto valstu zinātniskās informācijas sistēmā, stipri palēnina zinātniskās domas attīstību. Šajos apstākļos zinātniskiem kongresiem, konferencēm, simpozijiem ir dubulta vērtība — gan kontaktu iedibināšanā starp zinātniekiem, gan ari informācijas apmaiņā.

Kongress būs lielākais zinātniskais pasākums, kura darbs norītēs latviešu valodā.

Tam būs ari specifiska nozīme — kongress apvienos Latvijas un latviešu izcelmes zinātniekus.

Jānis Liepēteris,
LZA prezidents

Varam būt lepni

Šajās dienās, kad Rīgā pulcējas pasaules latviešu zinātnes zieds, mēs varam būt lepni par savas tautas talantiem un viņu veikumu.

Jaunas Latvijas attīstības pamatos ir pati tauta: tās tikumi, spējas, griba, centība un zināšanas. Un tieši šajā kopsakarībā milzīga nozīme ir un būs šim kongresam, latviešu zinātniekiem, lai kurā pasaules malā viņi dzivotu.

«Tēvzemēs Avīze»

Sirsniņgs paldies Latviešu inženieru apvienibai, tās prezentam, Vispasaules latviešu zinātnu kongresa Ricibas komitejas arzemēs vicepriekšsēdētajam Andrim Paleja kungam par atbalstu Kongresa rikošanas iniciatīvai un lielo finansiālo palidzību.

VLZK Ricibas komiteja

VLZK sponsori

Sakārā ar zinātnieku lielo interesu par pirmo Vispasaules latviešu zinātnu kongresu un prāvo dalībnieku skaitu, kas Kongresa atklāšanas un noslēguma ceremonijas laikā tuvojas tūkstotim, nav grūti iedomāties, cik sarežģīti risināmas un dārgas mūsu dienās Latvijas apstākļos kļūst ieceras (dažādi iespēddarbī, piemēram, programmas un referātu tēžu izdošana, ēdināšanas, transporta, dzīvošanas u.c. jautājumi). 24. zinātnu nozaru sēdēs piedalīsies krietiņi prāvāks mūsu un ārziņju zinātnieku pulks.

Šodien, vēl Kongresam ritot, nav iespējams sniegt precizas un sikas ziņas par rikošanas izdevumiem. Pēc iepriekš sastādītās un Zinātnieku savienības padomes akceptētās tāmes izdevumi tuvojas vienam miljonam rubļu.

Šajā sakarā Kongresa Ricibas komiteja pateicas visiem sponsoriem, kas atbalstījuši šo lielāko pasākumu Latvijas zinātnu vēsturē. Nepretendējot uz pilnīgi visu sponsoru piemēšanu, jo to rindas ar katru dienu papildinās, gribas nosaukt šādus uzņēmumus, iestādes un ari individuālos

ziedotājus:
— Sponsors — kongresa rīkotājs: Zinātniskā ražošanas firma «Latvijas koks»;

— vairāk nekā 20 tūkst. rībī. ziedojuši:

Latvijas Ķīmiķu savienība un r/a «Latbiofarm»;

— No 10 līdz 15 tūkst.

rībī. ziedojuši

LU Matemātikas un

informācijas institūts,

r/a «Latvenergo»;

Ogres trikotāžas

kombināts,

Uzņēmums «Bapeks», SIA,

LR Tirdzniecības un

rūpniecības palāta,

LZA OSI Eksperimentālā

rūpniča,

Latvijas Informācijas

centrs;

— Pie «Izciliem zinātnes labvēliem» (pec «Zinātnes Vēstnesi» 1991. g. 5. nr.

publicētās klasifikācijas)

pieskaitāmi

International Association

INTERBIOS,

Zinātniski tehnisko

pakalpojumu centrs «Daura»,

Naftas ķīmijas bankas

Latvijas filiāle,

Saldus rajona kolhozs

«Rosme».

Pēdējais ir vienīgais

sponsors — lauksaimniecības uzņēmums.

Lielo sponsoru grupā minami ari ārziņnieki — Latvijas Inženieru apvienība un Kongresa dalībniece Rita Peters (ASV), kas lasa referātu politisko un sabiedrisko zinātnu nozarē.

Vēl sponsoru vidū ir r/a VEF Tautas frontes grupa. Tā dienīzēl ir vienīgā Tautas frontes organizācija — latviešu zinātnieku aktivitāšu veicinātāja.

Pats pirmsais Kongresa sponsors (šā gada janvāri) ir Latvijas Enerģētiku un elektrotehniku zinātniski tehniski biedrība.

Citi sponsori:
LZA Mikrobioloģijas institūta Eksperimentālā biokīmisko preparātu rūpniča,

Latvijas saimniecisko darbinieku savienība,

Institūts «Pilsētpunkts»,

RTU Ķīmijas tehnoloģijas

fakultāte,

Rūpniča — bāze «Selak»,

Latvijas Tautsaimniecības

institūts,

Rīgas kinostudija,

LR dabas pieminekļu

aizsardzības biedrība,

Latvijas Enciklopēdiju

redakcija,

Rīgas firma «Juglas papīrs».

Ligatnes papīrfabrika, Rūpniča VEF, Latvijas koksnes pārstrādes inženieru savienība,

Latvijas radio; individuālie ziedotāji no Kanādas — Edgars Broders un būvniecības speciālists Nikolajs Zoldners;

no ASV — uzņēmumu vadības nozares zinātnieks Gundars Egons Kaupiņš un literatūrzinātniece Biruta Capa.

Kā redzams no uzskaitijuma, zinātnei Latvijai atbalstītāju netrūkst. Domājams, ka pārdomu un apsprešanas vērtā būtu sadarbības iespēja starp zinātniekiem un šiem uzņēmumiem. Mērķis — darīt, kas Latvijas uzplauksmei nepieciešams šodien, finansēšanas un atbalsta vērts būtu rit un nesis slavu un atzinību pasaulei parit.

Šā mēka labad novēlam interesantas tīkšanās Kongresa laikā un ražīgu sadarbību turpmāk.

Ricibas komitejas
priekšsēdētājs
A.Kreituss

Subjektivo pārdomu konspekts Latvijas zinātniekiem

Entropijas šautra ir laiks. Kuri ej, Latvijas zinātnieki? Vai tev grint vai celties? Sinergētīki apgalvo, ka otras termodinamikas likums ir drizāk tendēncija, ne likums. Pašorganizējošās sistēmas, pastāvot dissipācijai, vienmēr pieļaujama bifurkācija, kas var atnest jaunu, nēgaidītu pasauli. Zinātnē ir uzvaru un šaubu pasaule. Acīmredzot ir izgāzies sapnis par augsto kodoltermisko sintēzi. Jaunas vēsmas valda: augsttemperatūras supravādāmība. Minēsim kaut tikai divainos ogļekļa fullertonus ar metāla atomu ietvērumiem. Dzīvā un nedzīvā daba sacenšas piektā un sestās kārtas simetrijas asu pielietojumā. Runa tātad ir par fundamentālajiem simetriju un asimetrijas principiem. Nesakātotās un haotiskās dinamiskās sistēmas iegūst «kārtību», pateicoties skeilingam un fraktilam. Kosmologi sāk apgalvot, ka cēlonis un sekas var mainīties vietām, ka iešķējama atrākšana no nākotnes. Šī trakā, trakā, trakā pasaule.

Divus pirmos cilvēces attīstības posmus, kad valdīja — pirmajā — viela, otrajā — enerģija, nomācījījs trešais — informācija. Superkompiuters (superdators?) pārvērš cilvēka attieksmi pret dabu. Ne pieejaucot «īsmu», pilnībā var lieidot Renē Dekarta «Ego cogito, ergo sum, sive existo». Varētu turpināt, bet, liekas, gana teikts.

Būtiskākais — ar ko un kur šajā idejā drāmā atrodies Tu, Latvijas zinātnieki? Te nu mēs bailīgi saraujamies. Mēģinām iestāstīt, ka V.Ostvaldu un P.Valdenu varētu uzskaitīt par Latvijas zinātniekiem. Atrodam saikni ar Albertu Einsteinu? Ja, mums bija tāds vīrs kā Straumanis. Tomēr... viņa vārdā nosauktais zinātniskais institūts, kas neizjūt pētniecības aparātu un modernu datoru trūkumu, atrodas ASV. Tomēr pašreizējā atzīpu transformācijā mums nav aktīri lielās zinātnes drāmā. Labākajā gadījumā ir nedaudzī doātāji, kas vissmaz apjaus pasaules tendences un kam izdodas ieguldīt kādu kriptānu zinātnes katedrāles būvē. Mums jāatmet vecā totalitārisma pašslavināšanās: «Mēs celsim, mēs velsim, mēs pirmie...» Mums nav jāglābmo topošajam. Zinātnē — tā ir individualitāte un elītārums plus finānses. Lūdzu nevieglobties par pēdējo. Tā nu ir, ka zinātniekam no kaut kā jāekstīst. Savā laikā nezīn no kurienes mums parādījās zinātnes «organizatori», kas joprojām piesvinājis citu intelektuālās vērtības, titulus un naudu. Patiesībā gan nevis «nezīn no kurienes», bet kā totālitarīšas sistēmas idejiski uzticamo kārtas pārstāvīs «uzlabotājā» augstākās izglītības sistēmā, kurā nebija vietas administratoru gata-

Kādrez angļu fizikis, valdības padomnieks un rakstnieks Čarlzs Snovs rūgti konstatēja dabas un humanitāro zinātnu bezdibēja šķirtni. Latvijā tāda nedrīkst pastāvēt, ja mums ir tikai viena Latvija, kur yar plaukt un attīstīties latviešu valoda, māksla un teātris. Dīzais francūzis Pastērs ir teicis, ka zinātnei nav Tēvzemes, bet zinātniekam gan tāda ir. Neazīmīsim to! Mūsu pirmais Vispasaules latviešu zinātnu kongress šo vadmotīvu iepaši akcentē. Vērreiz pievērsim uzmanību tam! Soli pa solim (step by step), tikai uz priekšu!

Ķīmijas zinātnu Dr. Jānis Grāvītis, Vispasaules teorētiskās ķīmijas asociācijas biedrs, VLZK Ricibas komitejas vicepriekšsēdētājs

P.S. Autors lūdz neapvainoties daudzus centīgus zinātnes darbiniekus. Interesanti būtu dzirdēt citu kolēgu domas un kritiskas piezīmes par teikto!

Zinātnu akadēmija

Par LZA goda locekli ievēlēta Marija Gimbutiene. Par LZA ārziņu locekļiem ievēlēti Nikolajs Balabkins, Gunārs Birkerts, Ruta Kundzīna, Eižens Leimanis, Ivars Melngailis, Andris Padegs, Juris Upatnieks un Bertrams Zariņš. Par LZA goda doktoriem LZA Prezidijs apstiprināja zinātnu nodājas ievēlētos Imantu Freibergu, Konstantinu Poču un Rimvidu Šilbajoru.

Fizikas un tehnisko zinātnu nodāja apstiprinājusi fizikas un matemātikas zinātnu doktoru Andri Buiki par jaunizveidotā LZA un LU Matemātikas institūta direktoru.

Baltiju — Ziemeļeiropas ekonomiskajā sistēmā

Starptautiska konference

«Enerģētika un ekoloģija» Rīgā, 1991.g. 13. — 17. maijā

Konference notika Latvijas Zinātņu akadēmijas konferēcē centrā Jūrmalā. Konference piedalījās 150 speciālisti no Baltijas valstīm, 70 no PSRS un 30 no citām ārvalstīm, galvenokārt no Ziemeļeiropas. Beneluxa valstīm un arī no Kanādas. No PSRS piedalījās delegācija no Valsts plāna zinātniskās pētniecības institūta Maskavā, kā arī no Baltkrievijas un Ukrainas zinātniskajām organizācijām. Piedalījās arī zinātnieki no Armēnijas un Azerbaidžānas. Konferenci vadīja Latvijas enerģosistēmas «Latvenergo» generāldirektors Andris Zariņš, turklāt «Latvenergo» bija arī konferences galvenais sponsors.

Konferenci vadīja Latvijas enerģētikas ministrs Auseklis Lazdiņš. Ministrs uzsvēra ekonomikas un ekoloģiskas problēmas enerģētikā sajā Baltijas valstīm tik grūtajā laikā. Jaunā Latvijas valdība veltī lielas pūles, lai nodrošinātu republiku ar kurināmo un energiju, ko apmēram 90% importē no PSRS. Par pētījumiem, kas saistīti ar enerģētikas attīstības ekonomiskajām un ekoloģiskajām problemām Baltijas valstīs, referēja Igaunijas, Latvijas un Lietuvas ZA institūti zinātnieki.

Igaunijā ir diezgan lieli kurināmā degakmens resursi, bet to izmantošanas nepilnīga tehnoloģija dažos Igaunijas rajonus radījusi ekoloģisku katastrofu. Degakmens izmantošanas sekas izjut arī citas Baltijas jūras regiona kaimiņu valstis. Latvijā ir ļoti mazie vienījā kurināmā resursi. Vissliktais stāvoklis ir elektroenerģētika, jo tikai 50% patēriņamās elektroenerģijas rāzo republika, bet 25% iegūst no vietējiem hidroressursiem. Lidzīnējā enerģētikas attīstība, kas tika balstīta uz daibagās apgādi no PSRS, nākotne ir diezgan nedroša. Izmantojot citu, zemākas kvalitātes no PSRS importējamu kurināmu, palieināsies izdevumi, kas saistīti ar izmēnu attīrišanu, lai ievērotu Eiropas ekoloģiskas normas. Arī Lietuvai ir stipri ierobežoti vietējie energoresursi. Lidzīnāmām problemām, kas saistītas ar kurināmā importu

no PSRS, Lietuvai jārisina arī īgnalinas atomstacijas attīstības jautājumi. Šajā atomstacijā ir uzstādīti lāda paša tipa reaktori kā Černobīļas atomstacijai, un te ir vairākas problēmas, kas saistītas ar tās drošības nodrošināšanu.

PSRS speciālisti referēto atklāja lielas potenciālās iespējas savas valsts enerģētisko resursu izmantošanā Baltijas valstu, kā arī citu Eiropas zemju vajadzībām. No Eiropas potenciālo patēriņu vienkārši «sai ziņā» ir lielas ekonomiskas problēmas, kā arī tādas, kas saistītas ar energoresursu piegādes drošību.

Eiropas valstu speciālisti referēto tika parādītas lielas energoresursu ekonomijas iespējas, uzlabojot enerģijas rāzošanas un patēriņšanas tehnoloģiju. Kaut arī šajās valstīs sasniegts jaunais augsts tehnoloģiskais līmenis, tālākā tā celsana dos lielu ekonomisko un ekoloģisko efektu.

Daudzos referēto tika diskutēts par ekoloģiskām problemām enerģētikā, kā arī par enerģētikas ietekmi uz lokāliem un globāliem enerģētiskajiem procesiem. Konference bija ieraudīties arī neatkarīgu ekoloģisko biedrību locekļi no Skandināvijas un Beneluksa valstīm, kā arī no PSRS. Tāpēc konferences diskusijās, kā arī āpus tām tika izteiktas diezgan radikālas domas, un izvērsās asas diskusijas par enerģētikas attīstību un vides aizsardzību. Diemžēl Latvijas ekonomisko grūtību dēļ tūvākajā laikā nebūs iespējams strauji realizēt vides aizsardzības pasākumus un energoresursu ekonomiju, arī alternatīvo atjaunojamo energoresursu izmantošanu.

Konference noslēdzās ar pazīstamā zviedru parlamenta locekļa Gunnara Hokmarka rečerātu «Program for Future Swedish Commercial Support to the Baltic States». Tika sniegtā informācija par izstrādājamiem projektiem Baltijas valstī iekļaušanai Ziemeļeiropas valstu ekonomiskajā sistēmā; to atbalsta arī Zviedrijas valdība. Tā kā Baltijas tautu sena vēlēšanās ir integrēties Ziemeļeiropas valstu sabiedrībā, konferences dalībnieki noklausījās referētu

V. Žebergs, tehn. zin. doktors, konferences organizācijas komitejas priekšsēdētāja vietnieks

Domājams, ka arī konferences dalībnieki un viesi bija apmierināti un ar patiku atcerējās nedaudzās dienas, ko pavadīja vienā no labākajiem Baltijas kūrortiem, Jūrmalā. Sakarā ar vēlo pavasarī sevišķi silts laiks nebija, un arī jūrā nevarēja peldēties, taču bija diezgan saulainu dienu, lai dots pastaigā pa piejūras priežu mežu. Tika noorganizēta arī ekskursija pa Rīgu, kas ir sena Hanza tirdzniecības pilsēta un osta. Bija iespēja apmeklēt arī Kurzemes pili Rundālē, kas ir ievērojams itālu arhitekta Rastrelli (būvejus arī Ziemas pili Ļepiņgrādā) 18. gadsimta baroka arhitektūras piemineklis.

Latvijā un citās Baltijas valstīs galvenā problema ir apturēt ekonomisko sabrukumu un sākt dinamisku tautsaimniecības attīstību, ko liela mērā var veicināt sadarība ar Ziemeļeiropas valstīm enerģētikas ekonomikas un ekoloģijas pētījumu jomā.

Pašlaik tiek vāktas grāmatas par valodniecības un folkloristikas vēstures, gan literārās valodas un valodniecības vēstures, gan mūsdienu literārās valodas skatījumā.

Valodas literārās formas veidošanās arīvien saistīs arī ar tautas kultūras vēsturi, ar izglītības un grāmatniecības attīstību, ar valodu un kultūru kontaktiem. Latviešu literārās valodas kultūrvēsturiskos aspektus analizē Maija BALTINA. Tā kā literārā valoda arīvien ir saistīta ar noteiktām valodas lietojātā konvencijām un normām, kas atkarīgas no sociāliem un kultūrvēsturiskiem apstākļiem, šīs normas un konvencijas ir mainīgas; pēdēja pugšķīduma laikā tās diferencējušās Latvijā un trimdas zemēs. Par galvenajiem virzieniem, kuros izpaužas šī diferenciācija un par iespējām vai nepieciešamību tās atkal tuvināt runās Aija BLINKENA.

Pagaidām mums nav aprakstīta latviešu valodniecības vēsture, bet ir nepieciešams

Kas notiek Nujorkas apkārtnē?

Viena no aktivākajām organizācijām, kas apvieno latviešus Nujorkas apkārtnē, ir Hudzonas ieles latviešu biedrība. Biedrība nodibinājās Pokipsijā 1968. gadā, kad grupa tautiešu uzņēmās atzīmēt Latvijas 50 gadu neatkarības jubileju. Pēc svītinām rikotājā nodibināja Pokipsijas latviešu biedrību, lai turpinātu iešķērību darbā tautiešu apzināšanā un latviešu centienu populārizēšanā amerikānu sabiedrībā.

Pagājušā gada biedrība tika inkorporēta un atbilstoši plašāk izveidota darbības laukumā tika pārdēvēta par Hudzonas ieles latviešu biedrību. Hudzonas pie Nujorkas ietek okānā, un tā plūst garām Pokipsijai, kas atrodas 100 km uz ziemeļiem no Nujorkas. Tā «Hudzonas ieles» nosaukums apvieno gan biedrības šūpuļveitū, gan tās darbibas lauku, kas pašlaik aptver Nujorku un tās apkārtni 100–150 km rādiusā. Biedrībai pašlaik ir vairāk nekā 200 biedru, un šā daudz mērķis ir iegūt 300 biedrus. Pazinojumi un apkārtraksti regulāri tiek izsūtīti apmēram 800 gimenēm. Biedrības oficiālais nosaukums angļu valodā: *Mid-Hudson Latvian Association, Inc.*

Viens no biedrības lielākajiem pasākumiem ir grāmatu vākšana un sūtīšana uz Latviju, un pagājušā gada biedrība nosūtīja jau otru konteineru. Konteineru tilpums — 20 000 kg. Grāmatas tika vāktas pa visu Amerikas ziemeļaustrumu daļu, turklāt daži stūjiņi nāca arī no vidienei. Sūtīšanas izdevumu segšanai biedrība saņema atbalstu no latviešu centrālajām organizācijām, kā arī individuālus ziedojušus. Grāmatas tiek sūtītas Latvijas Kultūras fondam, kas tās pēc saviem iestājumiem izdala bibliotēkām, skolām utt. Grāmatu sūtījumus varēja nozīmēt arī specifiskā organizācijai.

Pašlaik tiek vāktas grāmatas par valodniecības un folkloristikas vēstures, gan literārās valodas un valodniecības vēstures, gan mūsdienu literārās valodas skatījumā.

Jau vairāk nekā 30 gadu pagājuši kopš «Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatikas» izdošanas, tāpēc LZA valodnieki sākuši darbu jaunas modernas latviešu gramatikas veidošanā. Ar šās gramatikas koncepciju iepazīstīnas Jānis VALDMANIS.

Tikpat kā neskarts lauks latviešu valodniecībā — kā Latvijā, tā ārvalstis — ir teksta sintakse; par tās izpētes problēmām stāstīs Jānis ROZENBERGS.

Sēdē ūzīrūsim arī Andreja BANKAVĀ referātu par samērā jaunu latviešu valodniecības zaru — kontrastivitatu —, jo Latvijā ir daudzveidīga valodu saskare un valodu sastāta pētījumi var būt noderīgi gan atsevišķo valodu savstarpējo ietekmiņu izpratnei, gan valodu mācīšanai.

13. jūlija pēcpusdienas sēdē galvenā uzmanība būs pievērsta valodas vēstures un dialektoloģijas jautājumiem.

Baltiskai svarīgu problēmu par latgali, sēļu un žemaišu cilšu

un līdzekļi nākamā konteinerā sūtīšanai, kas paredzēta šoruden. Sūtīšanai pieņem jebkādas latviešu grāmatas, kā arī nesen izdotas mācību grāmatas un tehniskos žurnālus angļu valodā, arī žurnālu National Geographic, kam ir bijusi liela piekrīšana iepriekšējās sūtījumos. Šo akciju koordinē Anita Padogs Batarags.

Hudzonas ieles latviešu biedrība kļuva par LKF atbalsta grupu pēc Imanta Ziedona ASV apmeklējuma 1989. gadā, bet braukšanas formalitāšu dēļ bija jāatliek uz 1990. gadu. Pagājušā gada paravasari ansamblis caur Meksiku ieradās Kalifornijā, lai sāktu koncertus 11 ASV pilsētās. Biedrības organizētās turnejas budžets celojuma izdevumiem bija 35 000 dolāru. Ar savu nacionālo nostāju, degsmi un sirsnību «Skandinieki» guļīzgu atsaucību.

Liela atsaucība bija Pētera Liepiņa turneji — viņa vienreizējā deklamācija un tēlojums «Jérādiņā». Liepiņš sniedza 19 izrādes 18 vietās ASV un Kanādā. Vēl jāmin biedrības noorganizētā Mārtiņa Zīverta lugas «Kājostro Vilce» izrāde Sanfrancisko Mazā teātra rīkotās turnejas ietvaros un dažādi priekšslāsijumi ciklī, kā, piemēram, nesēnā LKF vicepriekšēzē Arvja Popes uzstāšanā Nujorkā un citur, Jura Podnieka filmas «Es esmu latvietis» izrāde un Māra Čaklā dzējas lasījums, ko biedrība rīkoja kopā ar Raistera fondu.

Pašlaik biedrība plāno vairākus sarīkojumus šim un nākamajiem gadiem, ieskaitot ansamblja «Liepājas viri» turneju Amerikā un Sanfrancisko Mazā teātra izrādi — Leides Stumbres lugu «Rozce». Biedrība pašlaik ved sarunas arī par Rīgas Doma zēnu kora turneju Amerikā.

Biedrība daudz darīusi dažādu latviešu kultūras sarīkojumu no

Par Hudzonas ieles latviešu biedrību

organizēšanā (ārzemēs dzivojošu mākslinieku un ansambļu priekšnesumi, arī uzvedumi no Latvijas). Vietējo tautiešu vajadzībām uzstāšanās tiek sarīkotas Nujorkā vai tās apkārtnē; biedrība bijusi arī atbildīga par Amerikas mēroga turnējām.

Viens no lielākajiem pasākumiem bija «Skandinieku» Amerikas turneja. 30 cilvēku lielā «Skandinieku» turneja sākumā bija paredzēta 1989. gadā, bet braukšanas formalitāšu dēļ bija jāatliek uz 1990. gadu. Pagājušā gada paravasari ansamblis caur Meksiku ieradās Kalifornijā, lai sāktu koncertus 11 ASV pilsētās. Biedrības organizētās turnejas budžets celojuma izdevumiem bija 35 000 dolāru. Ar savu nacionālo nostāju, degsmi un sirsnību «Skandinieki» guļīzgu atsaucību.

Liela atsaucība bija Pētera Liepiņa turneji — viņa vienreizējā deklamācija un tēlojums «Jérādiņā». Liepiņš sniedza 19 izrādes 18 vietās ASV un Kanādā. Vēl jāmin biedrības noorganizētā Mārtiņa Zīverta lugas «Kājostro Vilce» izrāde Sanfrancisko Mazā teātra rīkotās turnejas ietvaros un dažādi priekšslāsijumi ciklī, kā, piemēram, nesēnā LKF vicepriekšēzē Arvja Popes uzstāšanā Nujorkā un citur, Jura Podnieka filmas «Es esmu latvietis» izrāde un Māra Čaklā dzējas lasījums, ko biedrība rīkoja kopā ar Raistera fondu.

Pašlaik biedrība plāno vairākus sarīkojumus šim un nākamajiem gadiem, ieskaitot ansamblja «Liepājas viri» turneju Amerikā un Sanfrancisko Mazā teātra izrādi — Leides Stumbres lugu «Rozce». Biedrība pašlaik ved sarunas arī par Rīgas Doma zēnu kora turneju Amerikā.

Andris Padogs (Pokipsija)

Valodniecības un folkloristikas sekcijā...

pēc ieceres būtu atkal jāsāsien mežglī starp latviešu valodas un folkloras izpēti Latvijā un pārējā pasaule. Ilgus gadus mūsu darbs rītējis par paralēlām sliedēm bez savstarpējas saskaņošanas un nopieliknās domu apmaiņas.

Mūsu valoda pugšķīduma laikā šķiršies un zarojusies, katrai zarojās veidotāmā savas iepatnības — gan citu kontaktvalodu ietekmē, gan arī pašas valodas attīstību iespēju rezultātā. Kongresā cerām paraudzīties uz šim parādībām no dažādām pusēm, lai saskatītu turpmākajā darbā eejmos celus.

Valoda ir tik daudzveidīga un sazarota, un tās pētījamo parādību un aspektu loks ir tik plašs, ka pāris kongresa dienās nav iespējams pārrunāt (un nepavisam jau ne izlemt) visus jautājumus. Tāpēc valodniecības referātos no Latvijas valodnieku puses esam pēc iespējas iekļāvuši vistu no nozaru kongresu tematiku, pēc kuras patlaban strādā Latvijas valodnieki, tādējādi, no vienās puses, parādit mūsu darba tematisko daudzveidību un mūsu risinājumus, no otras puses — izraisīt pārrunas par siem jautājumiem.

Sekcijas darbs plānots četrās sēdes 13. un 15.jūlijā, un tajās paredzēts nolasīt 19 referātus par

valodniecības, 3 par folkloristikas jautājumiem, bet 2 referāti risinās gan ar valodniecību, gan folkloristiku saistītus jautājumus.

13.jūlija rīta sēdē galvenokārt risināsies folkloras un folkloristikas jautājumus. Domājams, daudzu klausītāju interesē izraisīs Elzas KOKARES referāts par latviešu mitoloģijas pamatstruktūru, jo mitoloģija pēdējā laikā ieguvusi ipašu uzmanību visā pasaule. Daudz lidz šim nezināma uzzināšanām no Beļģijas juristes, folkloristes un pedagoģes Natālijas SINAIKAS stāstījumā par prof. V. Sinaisku izstrādātajām metodēm folkloras pētīšanai un par folkloru kā senās

zīnītes teoriju. Jautājuma izteikšanās veidus folkloras bēru un miršanas dziesmās aplūkos valodniece un literāte Lalita Muižniece (ASV, Rietumumičigānas universitātē). Tā kā Latvijā jau vairākus gadus notiek «Latvju Dainu» ievādīšana datorā, Beatrice REIDZĀNE, Silvija KOKINA un Ilze RĀTAIS referātās domās par dažām Lat

Baltiešu apelācija Apvienoto Nāciju Organizācijai

Šī organizācija, kas angļiski saucas *Baltic Appeal to the United Nations* un ko parasti apzīmē ar burtkopu BATUN, kopš 1966.gada informē ANO dalībvalstis par Baltijas valstu okupāciju un situāciju okupācijas apstākjos un prasa šo valstu palidzību padomju okupācijas izbeigšanai. Kopš 1971.gada BATUN iepriekšējā censā izmantot ANO orgānus un likumus, kas aizstāv cilvēka tiesības, lai palīdzētu baltiešu brīvības cīņātājiem un radītu pamatu pretestības kustībai Baltijā. BATUN atbalsta Baltijas valstu uzņēmānu ANO.

BATUN radās 1965.gada 13. oktobri Nujorkā baltiešu brīvības mitīga rezultātā. Mitīgā iniciatori bija lietuvieši, kas pīeacīnāja iegaupus un latviešus. Sanāksmes mērķis bija kopīgi prasīt ANO, lai tā savu 1960.gadā pieņemto deklarāciju par neatkarības piešķiršanu koloniālajām zemēm un tautām piemēro ari Baltijas valstīm. Ziemeļamerikas apstākļiem neparasti lielais baltiešu mitīgās, vairāk nekā 10 000 dalībnieku, pēc sanāksmes Medisondārza sporta manēžā devās uz ANO un tās priekšā, Daga Hjamarsskolda laukumā, pieņēma rezolūciju «Baltiešu apelāciju Apvienoto Nāciju Organizācijai». Rezolūciju ANO da-

libalstu misijām, t.i., sūtniecībām pie ANO, nodeva baltiešu brīvprātīgie darbinieki, parasti grupās pa trim, t.i., par vienam iegaupu, latviešu un lietuviešu pārstāvīm.

Daudzus baltiešu darbiniekus pārsteidza misiju vairākuma attiecībā, tas savukārt veicināja domu, ka iestātis darbs jāturpina. Tādām mērķim 1966.gada 12. februārī nodibināja BATUN, ko vēlāk Nujorkas pavalsti inkorporēja organizācijā ar nosaukumu United Baltic Appeal, Inc. (UBA). BATUN kļuva par UBA operatīvu daļu.

Kopš 1970.gada ne UBA' par saviem ienākumiem, ne ziedotājiem par UBA' iedotajām summām nav jāmaksā ASV federālās valdības, kā arī Nujorkas pavalsts un pilsētas nodokli. Šāda priekšrocība joti palidz savākt darbibai nepieciešamās summas.

Savu darbu BATUN veic, gatavoja un izplatīja dokumentus un informāciju par notikumiem un stāvokli Baltijas valstīs, kā arī uz ANO deklarācijām, rezolūcijām un likumiem balstītās analīzes par stāvokli Baltijā un ar šīm analīzēm pamatojas prasības. Šos dokumentus ANO misijām un ar to starpniecību tām ārlietu ministrijām, ANO sakretariātam un citām institūcijām nodod ne tikai ar telefona un pasta palidzību, bet arī tiešos apmeklējumos.

Apmeklējumi visvairāk notiek laikā, kad ANO Generālā asambleja Nujorkā vai Cilvēka tiesību komisija Ženēvā sanāk savās gadskārtējās sesijās, t.i., no septembra līdz decembrim vai attiecīgi februāri un martā. Sākot ar 1984.gadu, BATUN pārstāvji apmeklējusi ari ārlietu ministrijas Eiropā atbalstījus baltiešu centrālās organizācijas Rietumos.

BATUN atbalsta un organizē mitīgas un sēdstreikus, kā arī izkārto lekcijas, seminārus un grupu diskusijas par tematiem, kas saistīti ar ANO Baltijas jautājumu. Piemēram, ar sēdstreiku Nujorkas svarīgākās avizes ēkas vestībā iesākās vairākādīga akcija, kas beidzot atrīvoja lietuvieti Simu Kudirku no padomju koncentrācijas nometnes. Vasaras pie BATUN strādā jaunie baltieši, šogad studente no Lietuvas, kas studē jautājumus, kas saistīti ar ANO un BATUN darbību.

BATUN biedri katru gadu ievēlē valdi devīnu loceļu sastāvā, trīs no katras tautības, kā arī devīnu loceļu atvietotājus. Valde savukārt ievēlē savu prezidentu. No latviešiem tādi ir bijuši prāvesti Norberts Trepša (+), Dr. Dzintars Paegle, Ints Rupners, Margars Pinnis.

Lidzekļus iegūst no dalības maksām, abonētu maksām par

BATUN News un citiem izdevumiem, kā arī no ziedojumiem, kas saņemti no visas pasaules. BATUN nesaņem atbalstu no valdībām, politiskajām partijām vai grupām ar speciālām interesēm. Ipašus pasākumus, kā gadskārtējās apmeklējumus Ženēvā un vēršanos pie ārlietu ministrijām Eiropā atbalstījus baltiešu centrālās organizācijas Rietumos.

Pasaules baltiešu kongress BATUN apstiprinājis par baltiešu balsi pie ANO. 1989.gada BATUN saņēma tautas fronsu un citu kustību pilnvaras iesniegt šo kustību dokumentus ANO, kā arī veikt citus uzdevumus, kas kalpo neatkarības atgušanai.

Sniedzam BATUN darbibas, tās starptautiskās atbalsts, kā arī BATUN sagatavoto dokumentu piemērus:

1965 «Memorands par to, kā padomju vara kolonizē Baltijas valstis»

1971 Pirmais gadskārtējais BATUN delegātu apmeklējums Cilvēka tiesību komisijas sesijā; tiek izdalīta 50 baltiešu apelācija, kurā aicināts radīt no kodoliročiem brīvu zonu Eiropas zīmejus.

1972 «Memorands par relikāziju personu un institūciju stāvokli Igaunijā, Latvijā un Lietuvā»

1974 «Memorands par reliģisku personu un institūciju stāvokli Igaunijā, Latvijā un Lietuvā»

1974–6 iesniegta informācija par «Tallinas 4», kā arī otrs memorands par pašnoteikšanos

1978 iesniegta dokumenti par to tiesību pārkāpumiem Baltijā, kuras garantē Starptautiskās konvencijas par civilajām un politiskajām tiesībām

1979 Izplatīts 45 baltiešu memorands par pašnoteikšanas tiesību un citu cilvēka tiesību pārkāpumiem Baltijā

1980 iesniegta igauņu inteliģentu un latviešu rakstnieku protesti par Baltijas rusifizāciju

1981 Cilvēka tiesību komisijas loceļiem iesniegta pirmā gadskārtējā hronoloģija par cilvēka tiesību pārkāpumiem Baltijā

1984 Pirmais no vēlāk daudzreiz atkārtoti ieteikumiem Eiropas kopienas ārlietu ministriem savā tradicionālajā runā ANO Generālajā asamblejā

1990 Pirmās ierašanās Cilvēka tiesību komisijā Ženēvā kopīgi ar pārstāvjiem no Baltijas valstīm. Eiropas kopienas pārstāvis pirmoreiz atbalsta Baltijas valstis

1991 Kopā ar Igaunijas ārlietu ministru Lennartu Meri Ženēvā pieprasīts Cilvēka tiesību komisijas spriedums par vārdarbibu Rigā un Vilnā. Pirmoreiz Cilvēka tiesību komisijas prīckāsēdis runā par padomju varas cilvēku tiesību pārkāpumiem Baltijā. Sniegtās padomēs neatzīstības atgušanai.

1992 «Memorands par reliģisku personu un institūciju stāvokli Igaunijā, Latvijā un Lietuvā»

1993 Memorands par ģimeņu apvienošanos un tiesībām atstatā

savu zemi

1988 Memorands par pašnoteikšanos un jēdzienu «neatzīt teitorijas sagrabšanu ar varu» likumigumu (sagatavojis Viljams J. H. Hofs III)

1989 Izkārtoti pirmie tautas fronsu pārstāvji, ari «Sajūdis» apmeklējumi ANO mīsijās un sekretariātā. Izdalīti 1989.g. maija Baltijas asamblejas (Tallinā) dokumenti, ieskaitot apelāciju, kurā ANO aicināta palīdzēt atjaunot Baltijas neatkarību.

1990 Pirmās ierašanās Cilvēka tiesību komisijā Ženēvā kopīgi ar pārstāvjiem no Baltijas valstīm. Eiropas kopienas pārstāvis pirmoreiz atbalsta Baltijas valstis

1991 Kopā ar Igaunijas ārlietu ministru Lennartu Meri Ženēvā pieprasīts Cilvēka tiesību komisijas spriedums par vārdarbibu Rigā un Vilnā. Pirmoreiz Cilvēka tiesību komisijas prīckāsēdis runā par padomju varas cilvēku tiesību pārkāpumiem Baltijā. Sniegtās padomēs neatzīstības atgušanai.

1992 «Memorands par reliģisku personu un institūciju stāvokli Igaunijā, Latvijā un Lietuvā»

1993 Memorands par ģimeņu apvienošanos un tiesībām atstatā

Uldis Blūķis

Pasaules brīvo latviešu apvienība

50. gadu sākumā latviešu tautas daļa trimdā bija nonākusi savās paliekošajās patvērumzemes. Uz vietām dibinājas latviešu organizācijas un draudzes, kuras savukārt nodibināja savu zemu centrālās latviešu organizācijas. Lielākā no tām bija Amerikas Latviešu apvienība (ALA), kuras priekšsēdētājs bija Merilendas Universitātes profesors Pēteris Lejins. Rādās domā darbību Latvijas labā saskaņot ar latviešu centrālajām organizācijām citās valstīs un nodibināt kopēju globālu brīvās pasaules latviešu organizāciju.

Dažādo patvērumzemu centrālās organizācijas 1956.g. vienās radīt Brīvās pasaules latviešu apvienību, izraugot valdi no zemu pārstāvniecību valdes loceļiem. Tā kā ASV atrādās visvairāk trimdā latviešu un te bija vislielākā centrālā organizācija, tad ALA priekšsēdētājs ex officio pildīja arī PBLA valdes priekšsēdētāja pienākumus.

Prof. P. Lejins Amerikas Latviešu apvienību vadīja 19 gadus, bet PBLA — 14 gadus. Galvenais uzdevums bija informēt brīvās pasaules valdības un arī visu pārējo Rietumā sabiedrību par Latvijas stāvokli un latviešu tautas cerībām uz brīvību un neatkarību. Darbības plānu izstrādāja, parasti piedaloties vismaz vienam pārstāvīm no katra kontinenta, jo lidzekļi neatļāva sasaukt valdes sēdes pilnā sastāvā.

1970.gadā ALA darbā un lidz ar to PBLA darbā notika paaudžu maiņa. Par PBLA priekšsēdētāju kļuva Uldis Grava. Brīvās pasaules latviešu apvienību pārvērtās par Pasaules brīvo latviešu apvienību (PBLA). Tās priekšsēdētāja un Kultūras Fonda priekšsēdētāja amatā atlīja no ALA amata, noteica vēlēšanas, lai par trimdā

augstākās organizācijas vadītāju varētu kandidēt jebkurš latviešu no savas centrālās organizācijas. Par galveno kļuva ne vien reāgēšana uz notikumiem, bet pašu aktuālu ārlīkumus, kas skar Latvijas likteni.

1972.gadā ASV notika pirmā PBLA valdes klātiesēs sēde. Piešķīlās visi 14 valdes loceļi: 5 no Amerikas Latviešu apvienības, 3 no Latviešu apvienības Austrālijā un Jaunzēlandē, 3 no Latvijas atjaunošanas komitejas — Eiropas centra, 2 no Nacionālās latviešu apvienības Kanādā un 1 no Dienvidamerikas latviešu apvienības. Lielos ceļa izdevumus sedza 14 latviešu centri ASV un Kanādā, kas izmantoja PBLA valdes loceļus kā svētku runātājus 18.novembrī.

18.novembri Nujorkā PBLA valdes sastāvā pievienoja latviešu globālās organizācijas (Augstākā komiteja Lietuvas atbrīvošanai) un Igaunijas pasaules padomes vadība un nodibināja Pasaules baltiešu apvienību (PBA); pirms priekšsēdētājs Dr. Jozefs Valiūnass, pēc tam katru gadu priekšsēdētāja amatā rotējot ar pārējiem baltiešiem. PBLA un PBA valdes sēdēs tika izstrādāts plāns līdzdalībā Eiropas un sadarbības konferēncē Helsinkos.

Vēl lidz šai dienai Eiropas drošības un sadarbības konferences ir bijušas PBLA darbības pamatā. Pirmajos mēģinājumos bija jāpievērt pasaules presi latviešu un baltiešu problemām. Šajā laikā no 1975. līdz 1982.gadam PBLA darbā vadīja Dr. Ilgvars Spilneris.

Nākamos 6 gadus vadītājs bija Dr. Oļģerts Pavlovs, kura darbības laikā 1985.gadā notika Kopenhāgenas tribūnals, kurā izvirzīja apsūdzību pret Padomju Savienības pārkāpumiem Baltijas valstīs. 1988. un 1989.g. PBLA priekšsēdētāja amatā pildīja Dr. Linards Lukšs no Kanādā, pirms arīps ASV. 1990.g. ievēlēja priekšsēdētāju Gunārū Meierovici.

PBLA darbība visus 35 pastāvēšanas gados ir vērsusies plānumā. Klātiesēs valdes sēdes tagad notiek katru gadu. Tās bijušas ASV, Kanādā, Vācijā, Anglijā, Venecuēlā un Austrālijā. 1991.gadā atgriezoties savā pirmsākotās sēdēs vietā Kāskalna kalnos, Nujorkas tuvumā, piedalījās arī Latvijas Republikas pārstāvji no Augstākās Padomes — Dainis Ivāns un Jānis Dinēvičs. Sākuma gados PBLA un citām trimdas latviešu organizācijām bija vienīm pašiem jāaišķāvētās latviešu tautas intereses, jo latviešiem Latvijā okupācijas varai nejauši savu balsi pacelt. Šodien PBLA darbība ir cieši sašķota ar Latvijas Republikas pārstāvjiem un latviešu tautas interesēm.

Uldis Grava

Latvijas Brīvības fonds (LBF)

LBF 18 darbības gados mūsu nacionālpolitiskām darbam devīs ap 2 miljoni dolāru.

Fonds dibināts 1973. gadā kā bezpejnas organizācija, lai dotu līdzekļus Pasaules brīvo latviešu apvienības (PBLA) darbam visā

brīvības un neatkarības atgūšanu latvīšu tautai. Šim mērķim savas pastāvēšanas 18 gados LBF ir devīs gandrīz 2 miljonus dolāru un savā 1991. gada budžeta piešķirīs 270 000 dolāru.

LBF līdzekļi jeb kopkapitāls, kas pašlaik tuvojas 2,5 miljoniem ASV dolāru, sadalās 3 daļas: 1) neaizskaramā kapitālā, kas pēc iespējas izdevīgi ieguldīts valsts apdrošinātās bankās un nes procentus. Neaizskaramā kapitālu veido trimdas latviešu brīvprātīga pievienošanas fondam ar dalības maksu, kas ir vismaz 500 ASV dolāru apmērā. Visā pasaule pāsālāk ir 3045 LBF dalībnieki, kas ir gan atsevišķas personas, ģimenes, gan organizācijas un draudzes, ziedojuši bieži vairāk nekā 500 dolāru vienā reizē; 2) rīcības kapitālu veido neaizskaramā kapitāla augļi (procenti) un atsevišķi mazāki ziedojuši. Tikai no rīcības kapitāla līdz šim ir budžetā paredzēti piešķirītie līdzekļi PBLA darbam Latvijai; 3) 1990. gadā tika radīts trešais kapitāls eventuālam ieguldījumam Latvijas Republikas valstīs.

LBF padome savā sēdē nolēma ieguldīt 100 000 dolāru brīvās preses atbalsta projektam Latvija. Šim pāšam mērķim LBF padome nolēma aizdot 25 000 dolāru vienā gadu no LR valsts obligāciju konta. Abi šie lēnumi izpildīti pēc sīkāku noteikumu izstrādāšanas, lai palīdzētu turpinātās strādātās mūsu visu kopējam mērķim.

LBF pārvaldei ir prīckāsēdētājs un 5 centrālo organizāciju ievēlēti vicepriekšsēdētāji. Priekšsēd

Koksnes ķīmija Latvijā

Pieminot profesoru Arvidu Kalniņu
(1894.18.VIII—1981.17.II)

Formāli par koksnes ķīmijas kā zinātniska virziena Latvijā rašanās laiku var uzlūkot 1946. gadu, kad mūsu Zinātņu akadēmijā nodibinātājā Mezsaimniecības problēmu institūtā blakus mezsaimniecības sektoram darbojās arī ķīmiskās laboratorijas. Taču parasti jau zinātniekiek virzieni ne-sakās līdz ar institūtu dibināšanu. Lielā un būtiska loma zinātnisko skolu un virzieni izveidošanā ne-apšaubāmi ir zinātnieki — skolas radītāji personībā. Par Latvijai jaunā organiskās ķīmijas novirze-nā — koksnes ķīmijas iedibinātāju ar pilnām tiesībām varam uzskatīt profesoru Arvidu Kalniņu. Acim-redzot liela nozīme bija tam, ka, būdams ķīmikis pēc izglītības, A.Kalniņš (1916.gadā absolvējis Rīgas Politehniskā institūta ķīmijas nodaļu) jau no jaunības bija saistīts ar mežu (viņš ir Bebru pa-

gasta mežsarga dēls). Viņam visu mūžu rūpeja mežu saglabāšana un atjaunošana, vienlaikus ari tā apdomiga izmantošanas cilvēka vajadzībām. Tādai attieksmei pret mežu jābūt jebkuram ķīmikim, kas raugās uz koksni kā ķīmisku izjēvielu, — to allaž mums mēdza atgādināt profesors.

Jau 20. gadu sākumā, strādājot par docentu Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultātē, viņš orientēja studentus mežkopju un ķīmikus pētīt koksni kā ķīmisku izjēvielu. Viņš pirmais kopā ar doc. R.Liepiņu noorganizēja speckursu un laboratorijas darbus mežķimiskajā tehnoloģijā, kuros tika apgūti ari koksnes ķīmijas pamati. Jāatzīmē ari fakti, ka 20.gados Universitātē pētījumus skujkoku ekstraktvielu ķīmijā veica farma-ceits prof. J.Maižite.

1944.gadā pēc prof. Kalniņa iniciatīvas LVU ķīmijas fakultātē

tika nodibināta jauna koksnes ķīmiskās tehnoloģijas katedra, kas savas pastāvēšanas laikā (līdz 1958.g.) sagatavojuši ap 200 speciālistu — inženierus celulozes un papirrūpniecībai, mežķimiskajā tehnoloģijā, kā ari ķīmīšus, no kuriem galvenokārt nāca ari tagadējā LZA Koksnes ķīmijas institūta kadri. Šie speciālisti vispārējās ķīmijas disciplinas blakus t.s. teorētiķiem apguva pie izcilajiem Latvijas ķīmijas pasniedzējiem — G.Vanaga, A.Kešāna, A.Ieviņa, L.Liepiņas, E.Gudrinieces, L.Ospova, J.Saukas u.c., bet speckurus koksnes ķīmijā un tehnoloģijā lasīja Arvids Kalniņš, P.Odincovs, V.Sergejeva, V.Kalniņa, J.Surna, V.Karliņš.

Interesanti atzīmēt, ka 50.gados atsevišķām koksnes lignīna ķīmijas problēmām pievērsās ari pazīstamie organiskās ķīmijas profesori Gustavs Vanags un Pauls

Kalniņš. Pirmais pētīja lignīna krāsu reakcijas ar visdažādākajiem aminiem, otrs — kuproksam-lignīna un alkalinīga struktūru. Mūsu dienās Arvida Kalniņa iedibinātais virzīns turpina attīstīties LZA Koksnes ķīmijas institūtā, kurā pētījumi tiek veikti visās galvenajās koksnes ķīmijas apakšnozarēs: celulozes, lignīna, hemicelulozu, ekstraktvielu ķīmijā. Mežs neapšaubāmi ir Latvijas nacionālā bagātība un to soprātīgi izmantot var ari ar ķīmijas pali-dzību. Un te pirmskārt jānosauk mūsu celulozes rūpniecība. Bet par to jau citā reizē.

Girts Zakis,
LZA KKI vadošais
zinātniskais līdzstrādnieks

Baltijas arheoastronomijas trešais simpozijs

Isi pirms Vispasaules latviešu zinātnu kongresa šā gada 10. un 11.jūlijā Rīgā notiks kārtējais Baltijas arheoastronomijas simpozijs, kurā pulcēsies šās zinātnu nozarē speciālisti no visām trim Baltijas valstīm. Simpozijs piedāvā «Baltica'91» norisei, lai tā dalībnieki varētu iepazīties ar dažādu folkloras grupu

sniegumu, kā ari pārspriest ar folkloras pētniecību saistītos jautājumus. Tiks rezumēti pēdējos gados iegūtie rezultāti un iezīmēti tālākās izpētes svarīgākie virzieni. Kā galvenā problēma apspriestāi izvirzīts jautājums par baltu senāko kalendāru, tā iespējamo izcelsmi, struktūru, kalendāro priekšstātu ģēnēzi un kalendārajiem svētkiem.

Simpozija plenārsēde notiks

10.jūlijā no plkst.14.00 līdz 19.00 Latvijas Universitātē (Raiņa bulvāri 19, 12.auditorija). 11.jūlijā paredzēts izbraukums uz arheoloģisko izrakumu vietām Turaidā, Āraišos, Cesis, Priekuļos un Vaivē. (Interesentiem pieteikties LU vestībā 10.jūlijā plkst.12.00—14.00 vai pa tālr 466460.)

No Igaunijas simpozijā piedalīsies H.Elsalu, M.Sarvs; no

Lietuvas — L.Klimka, J.Krikštupaitis, A.Ragevičiene u.c. Par arheoastronomijas pētījumiem Latvijā ziņos J.Cepitis, V.Grāvitis, J.Klētnieks, B.Mežale.

J.Klētnieks

1. Arhīvs: Raksti par latviskām problēmām / Red.: E.Dunsdorfs. — Melburna: PBLA un K.Zariņa fonda izd. XIII.Celtniecība un ceļnieki. — 1973, 224 lpp.
- XV Technika. 1975, 320 lpp.
- XXI Zinātne. 1981, 260 lpp.
- XXIV Trimda. 1984, 248 lpp.
2. Baltijas Universitātē (sakārtojis A.Grāmatiņš). Minstere, «Latvija», 1989, 213 lpp.
3. Jēgers B. Latviešu trimdas izdevumu bibliogrāfija. Stokholma, «Daugava». 1940.—1960. 2 sējumos, 1968.—1972., 338; 407 lpp.
- 1961., 1970.—1977., 461 lpp.
- 1971., 1980.—1988., 511 lpp.
4. Latvian graduates of universities and colleges in the free world 1945—1975 (Project manager E.Dunsdorfs). Melbourne: K.Zariņa fonds, 1978, 360 lpp.
5. Latviešu trimdas desmit gadi: Rakstu krājums (red. H.Tichonovskis). Toronto, Astras apg., 1954, 368 lpp.
6. Latvju Enciklopēdija (red. A.Svābe). Stokholma, «Tris Zvaigznes», 1950—1955, 2880 lpp. (30 burtnicās vai 3 sējumos).
7. Latvju Enciklopēdija: Papildinājumi (red. A.Svābe). Stokholma, «Tris Zvaigznes», 1962, 218 lpp.
8. Latvju Enciklopēdija (red. E.Andersons). Rockville, ALA, Latviešu institūta izd.
- I sēj. A—I. 1983, 581 lpp.
- II sēj. J—I. 1985, 560 lpp.
- III sēj. M—P. 1987, 578 lpp.
- IV sēj. R—Sm. 1991, 572 lpp.
- Rīga pieejamā periodika
1. Akadēmiskā Dzīve. Iznāk ASV kopš 1958.g. reizi gadā.
2. ALA žurnāls. Iznāca ASV 1970.—1980.g. (nr. 1—26).
3. Journal of Baltic studies. Iznāk ASV kopš 1970.g. reizi ceturksni.
4. Latviešu akadēmiskās ziņas. Iznāca ASV 1953.—1982. (nr. 1—21).
5. Technikas apskats. Iznāk Kanādā kopš 1954.g. 2—4 reizes gadā. 1990.g. iznāca nr.116.
6. Treji vārti. Iznāk ASV kopš 1967.g., 1990.g. iznāca nr.135.
7. Universitas. Iznāca 1954.—1976. Vācijā (nr. 1—37), pēc tam iznāk ASV 2 reizes gadā.
8. Zeme un Tauta. Iznāk ASV kopš 1955 1—2 reizes gadā.

Atsevišķu zinātnu nōzaru sekciju darba laiks un vieta

Arhitektūra un pilsētu plānošana

ARH-1 13.VII 10.00—13.00 Torņa ielā 11 (Ziedru vārtos), Arhitektu namā ARH-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat ARH-3 15.VII 10.00—13.00 Turpat ARH-4 15.VII 15.00—18.00 Turpat

Bibliotēku zinātne un grāmatzinātne

BIB-1 13.VII 10.00—13.00 Kr.Barona ielā 4, Nacionālajā bibliotēkā BIB-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat BIB-3 15.VII 10.00—13.00 Turpat BIB-4 15.VII 15.00—18.00 Turpat

Bioloģija un ģenētika

BIO-1 13.VII 10.00—13.00 Krustpils ielā 53, LZA Molekulārās bioloģijas institūtā, zālē BIO-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat BIO-3 15.VII 10.00—13.00 Turpat BIO-4 15.VII 15.00—18.00 BIO-5 16.VII 15.00—18.00 Turgeņeva ielā 19, LZA galvenajā ēkā (kopā ar EKO-6 un MED-9)

Būvniecība

BŪV-1 13.VII 10.00—13.00 Grēcineku ielā 22/24, apvienības «Lauku ceļnieki» sēžu zālē BŪV-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat BŪV-3 15.VII 10.00—13.00 Turpat BŪV-4 15.VII 15.00—18.00 Kipsalā, Āzenes ielā 16, RTU Celtniecības fakultātes sēžu zālē BŪV-5 16.VII 8.00—20.00 pulcēšnās Grēcineku ielā 22/24

Ekoloģija un mežzinātne

EKO-1 13.VII 10.00—13.00 Salaspili, LZA Bioloģijas institūtā EKO-2 13.VII 14.30—18.00 Turpat EKO-3 15.VII Salacgrīvā, Ziemeļvidzemes reģionālajā dabas aizsardzības kompleksa LZA Bioloģijas institūta monitoringa stacijā «Salaca». Izbraukšana no Rīgas 9.00. Pulcēšnās pie LZA Turgeņeva ielā 19; Atgriešanās Rīgā 22.00. EKO-4 15.VII

Kalsnavā, mežu pētišanas stacijā «Kalsnava»; izbraukšana no Rīgas 9.00.

Pulcēšnās pie LZA Turgeņeva ielā 19; atgriešanās Rīgā 22.00

EKO-5 16.VII 10.00—13.00 Salaspili, LZA Bioloģijas institūtā EKO-6 16.VII 15.00—18.00 Turgeņeva ielā 19, LZA galvenajā ēkā (kopā ar BIO-5 un MED-9)

Filosofija un teoloģija

FIL-1 13.VII 9.00—13.00 Deglava ielā 1a, LU Teoloģijas fakultātē FIL-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat FIL-3 15.VII 10.00—13.00 Turpat FIL-4 15.VII 15.00—18.00 Turpat FIL-5 16.VII 15.00—18.00 Turpat

Fizika un matemātika

FIZ-1 13.VII 10.00—13.00 Raiņa bulvāri 19, LU galvenajā ēkā 16. auditorija FIZ-2 13.VII 10.00—13.00 Turpat, 13. auditorija FIZ-3 13.VII 15.00—18.00 Turpat, 16. auditorija FIZ-4 13.VII 15.00—18.00 Turpat, 13. auditorija FIZ-5 15.VII 10.00—13.00 Turpat, 16. auditorija FIZ-6 15.VII 15.00—18.00 Turpat, 13. auditorija FIZ-7 15.VII 15.00—18.00 Turpat, 13. auditorija FIZ-8 15.VII 15.00—18.00 Turpat, 16. auditorija FIZ-9 16.VII 15.00—18.00 Turpat, 13. auditorija

Geozinātne

GEO-1 15.VII 10.00—13.00 Raiņa bulvāri 19, LU galvenajā ēkā, 12. auditorija GEO-2 15.VII 10.00—13.00 Turpat, 14. auditorija GEO-3 15.VII 15.00—18.00 Turpat, 12. auditorija

Informātika un datortehnika

INF-1 13.VII 9.30—13.00 Raiņa bulvāri 29, LU Matemātikas un informātikas institūtā INF-2 15.VII 9.30—13.00 Turpat INF-3 15.VII 15.00—18.00 Turpat

Izglītība un pedagoģija

INF-4 15.VII 15.00—18.00 Turpat

IZG-1 13.VII 10.00—13.00 Kronvalda bulvāri 4, LU Pedagoģijas fakultātē, 252. auditorija

IZG-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat, 5. auditorija IZG-3 13.VII 15.00—18.00 Turpat, 252. auditorija

Ķīmija

KIM-1 13.VII 10.00—13.00 Aizkraukles ielā 21, LZA Organiskās sintēzes institūtā, zālē KIM-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat, zālē un III stāvā vestībā

KIM-3 15.VII 10.00—13.00 Turpat, zālē KIM-4 15.VII 15.00—18.00 Turpat, III stāvā vestībā un mazajā zālē

KIM-5 16.VII 15.00—18.00 Kronvalda bulvāri 4, II stāvā

KIM-6 16.VII 15.00—18.00 LZA galvenajā ēkā (kopā ar BIO-5 un EKO-6)

Literatūras zinātne

LIT-1 13.VII 10.00—13.00 Turgeņeva ielā 19, LZA galvenajā ēkā III stāvā zālē LIT-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat LIT-3 15.VII 10.00—13.00 Turpat LIT-4 15.VII 15.00—18.00 Turpat

Mākslas zinātne

MĀK-1 13.VII 10.00—13.00 Pulcēšnās pie Aizkraukles mākslas muzeja Pils laukumā MĀK-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat MĀK-3 15.VII 10.00—13.00 Turpat MĀK-4 15.VII 15.00—18.00 Turpat MĀK-5 16.VII 15.00—18.00 Turpat MĀK-6 17.VII 10.00—13.00 Pulcēšanās turpat 8.30

Medicīna, veselības aizsardzība un zobārstniecība

MED-1 13.VII 9.00—13.00 P. Dauges ielā 2, 7. kliniskās slimnīcas lielajā konferenču zālē MED-2 13.VII 15.00—18.00 Turpat

MED-3 15.VII 9.00—13.00 Turpat MED-4 15.VII 15.00—18.00 Tur